

Особливо важливими для організації і проведення здоров'яспрямованої діяльності в закладах освіти вважаємо «Заяву що до проблем створення сприятливого для здоров'я середовища», прийняту на Третій міжнародній конференції в м. Сундсвалль (Швеція); Джакартську декларацію про сприяння здоров'ю у XXI столітті (Четверта міжнародна конференція в Індонезії) та Бангкокську хартію сприяння здоров'ю в глобалізованому світі (Шоста Міжнародна конференція в Таїланді).

Сьогодні орієнтиром для здоров'яспрямованої діяльності в освіті слугує нова стратегія «Здоров'я 21», яка була прийнята внаслідок визнання нових глобальних феноменів і чинників ризику, що впливають на здоров'я учнівської молоді.

Загалом в освіті зроблено спроби вирішення проблеми формування основ здорового способу життя шляхом реформування змісту навчання та виховання за відомими у світі трьома моделями навчання: одно предметна – упровадження нового предмета (спецкурсу, факультативу) або вибір одного з наявних предметів як «носія»; багатопредметна – інтеграція питань з основ збереження та зміцнення здоров'я в зміст різних предметів (як природничих, так і гуманітарних); змішана – поєднує дві названі моделі. Кожна з них має свої переваги й недоліки. В Україні найкраще зарекомендувала себе змішана модель навчання основам здоров'я (введення нового предмета та валеологізація інших).

Список використаної літератури

1. Гриньова М., Дудка І. До питання про значення здоров'язберігаючого середовища у вищому навчальному закладі // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. – Серія : Педагогічні науки. – 2015. – С.6-10.
2. Панькова Н. Організація здоров'яспрямованої діяльності навчального закладу / Н. Панькова // Директор школи (Шкільний світ). – 2013. - №4: Освітній простір управління. – С. 1-5.

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ГРУПОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ З ХІМІЇ

Гринько В. Г.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Групові форми навчання давно вже не є новинкою в освітньому процесі. Їх почали активно застосовувати ще у 70-х роках минулого століття. Але в той час досвід використання таких методик навчання був здебільшого негативним, тому викладачі притримувалися більш класичних стандартів в освіті.

Багато відомих особистостей піднімали тему групових методів навчання в своїх працях. Так, наприклад, у тих же 70-х роках колектив естонських учених на чолі з Х. Й. Лійметсом спробували реабілітувати групову навчальну діяльність; поєднання індивідуальної, групової та фронтальної роботи вчителя з учнями представлене у працях І. М. Чередова, як один зі способів удосконалення навчального процесу; ефективність роботи в парах була обґрунтована теоретично й перевірена практично В. К. Дяченком; виховний ефект діяльності невеликих груп школярів перебував у полі зору М. Д. Виноградової та Б. І. Первіна. Завдяки працям цих людей групова робота набула більш широкого використання – ці методи стали застосовувати на виховних годинах та позакласних заняттях.

Групова навчальна діяльність – сукупна навчальна діяльність учнів у групах малої чисельності, що створюються і діють у межах одного класу протягом тривалого часу. Досягнення кінцевої мети тут відбувається завдяки спільним зусиллям окремих учнів. Основою такої діяльності є прагнення до спілкування. Зараз це особливо важливо, адже, за останні роки, під час пандемії, а нині й у воєнний час основою освіти в Україні стало дистанційне навчання. Беззаперечно, воно також має свої позитивні сторони – доступність, цікавий виклад матеріалу, навчання в ігровій формі завдяки використанню інтерактивних технологій, але відсутнє найголовніше – комунікація.

Групова форма навчальної діяльності виникла як альтернатива наявним традиційним формам навчання. У її основу покладено ідеї Ж.-Ж. Руссо, Й. Г. Песталоцці, Дж. Дьюї про вільний розвиток і виховання дитини. Й. Г. Песталоцці стверджував, що вмiле поєднання індивідуальної та групової навчальної діяльності допомагає успішному навчанню дітей, а їхня активність і самодіяльність підвищують ефективність уроку. [2, с.5]

Метою групової діяльності, як і інших видів навчальної діяльності, є засвоєння знань учнями, але досягається вона завдяки організованості учасників малої групи, їхньої співпраці та прикладенням зусиль кожного в групі. Таким чином, формується загальна мотивація для досягнення найкращого результату. Отже, характерними ознаками групової діяльності учнів, як самостійного педагогічного прийому, є такі: спільна мета і мотивація; розподіл діяльності на складові; об'єднання індивідуальних дій у єдине ціле; самоорганізація навчальних дій; спільні зусилля та одночасна робота всіх членів групи; колективна оцінка досягнутих результатів. За умов групової діяльності важливим фактором підвищення ефективності праці є суб'єкт-суб'єктні відносини, які виникають між учнями в групі. Тому є всі підстави очікувати більш високих навчальних досягнень кожного з членів групи, адже при такій комунікативній діяльності суб'єкти даної групи обмінюються знаннями один з одним, внаслідок чого сильніші учні «підтягують» слабших. [3, с.2]

Слід зауважити, що, організовуючи роботу в групах, вчитель має орієнтуватися на тривалість уроку та на об'єм роботи, яка має бути виконана на ньому. Зараз, коли в більшості навчальних закладів нашої країни тривалість уроків скорочена, це питання постає саме собою. Особливо це стосується вивчення таких дисциплін, як хімія, адже по даному предмету є не лише заняття з викладенням нового матеріалу, а й лабораторні, практичні роботи, виконання учнями навчальних проектів. Всі ці види діяльності потребують достатню кількість часу, при тому, що основна програма є дуже насиченою й охоплює великий об'єм матеріалу.

Методика навчання хімії має свою структуру, теоретичну основу, проблематику і досить складну систему понять. Будь-яка з методик має виконувати три основні функції: освітню, виховну та розвивальну. Кожна з цих функцій вивчається окремою системою наукових знань: освітня – дидактикою, виховна – теорією виховання, розвивальна - психологією. Це стосується й групових форм навчання на уроках хімії. [1, с.4]

Нині старша школа зазнає реформ і поступово відбувається перехід до профільної школи. Не слід забувати, що в старших класах учні не лише готуються до вступних іспитів до закладів вищої освіти, а й до майбутнього життя взагалі. Тому завданням старшої школи є не лише навчальна підготовка старшокласників, а й готовність їх до самостійного життя. В цьому випадку застосування методик групової роботи на уроках, в тому числі на уроках хімії, є важливою складовою для більш ефективного засвоєння знань і навичок колективної роботи.

Варто відзначити, що заняття з використанням групових методів обов'язково містять вступну частину, де вчитель має ознайомити аудиторію із темою, метою уроку, а також основними поняттями, які учні мають засвоїти наприкінці даного заняття. Також для групової роботи існують певні правила, які встановлюються учнями (вчитель за необхідності допомагає сформулювати правила). Важливо, щоб усі учні були згодні з встановленими правилами, які після прийняття варто записати наприклад на дошці, щоб у випадку порушення цих правил була можливість відштовхуватися на ці записи.

Способи формування учнівських груп на заняттях також є різними і залежать від типу уроку, його завдань, а також кінцевої мети, якої вчитель хоче досягнути в кінці заняття. Розглянемо найбільш поширені такі способи:

- робота в складі всієї групи – коли треба вислухати промовців перед аудиторією, а також на вступній частині уроку;
- робота в малих групах (до 8 учнів) – коли потрібно виконати спільні завдання, поставлені вчителем;
- групи обговорення (4-6 учнів) – для генерації ідей вирішення певних питань і завдань, розвитку нестандартного мислення;
- пари – для виконання невеликих вправ з метою навчання один одного;

- трійки – актуально, коли двоє взаємодіють, а третій спостерігає та робить зауваження.

До основних методик групової діяльності, які найчастіше застосовуються в старших класах на уроках хімії відносять такі: інформаційне повідомлення (мінілекція), мозковий штурм, виконання вправ різних рівнів складності.

Інформаційне повідомлення (мінілекція) – вчитель надає інформацію з метою її сприйняття аудиторією. Недоліком цієї методики в контексті групового навчання є те, що така мінілекція є пасивним процесом, тобто учні не взаємодіють один з одним. Проте, йде зворотній зв'язок із викладачем. [2, с. 10]

Мозковий штурм – застосовується для пошуку нових ідей, відповідей, розвитку мислення, підбору асоціацій тощо. Дуже поширений метод, який являє собою обговорення, як у великих, так і в малих групах, добре розвиває комунікацію, систематизує знання. Достатньо продуктивний та ефективний прийом, який стимулює кожного учасника групи згадати всі свої знання та асоціації з певного питання. Учні вчаться висловлювати ідеї, оцінювати їх і систематизувати, об'єднуючи в групи. Інформація, зібрана під час «мозкового штурму», може бути використана в подальших обговореннях та дискусіях.

Вправи різних рівнів складності – як один з прийомів групової роботи, допомагають вчителю розв'язувати основні завдання, мотивують учнів до згуртованості, взаємодії між собою, розвитку міжособистісного спілкування, тобто формування навчальної групи однодумців, де кожен привносить вклад для досягнення спільної мети.

Така практика готує учнів старших класів до майбутньої професійної діяльності, адже вчить дітей ефективно взаємодіяти один з одним, знаходити компроміси, попереджати та залагоджувати конфлікти, приймати колективні рішення та нести відповідальність за них, змінювати інтелектуальну працю з необхідними фізичними навантаженнями тощо.

Усі вищезазначені методи є актуальними для використання в старших класах, адже готують учнів до найголовнішого – майбутнього дорослого життя і обраної професійної діяльності, яка неможлива без грамотної взаємодії суб'єктів та їхнього вміння працювати в команді.

Список використаної літератури

1. Самойленко П. В., Методика навчання хімії: навчально-методичний комплект: навчально-методичний посібник/ Чернігів: Десна Поліграф, 2020. – 320 с.
2. Буряк О. О., Кечик О. О., Сучасні методи групової роботи з учнями: науково-методичний посібник, Харків: Друкарня Мадрид, 2020. – 103 с.
3. Ахундов Д. А., Групові форми занять з учнями на уроці хімії: реферат, Чернігів, 2009.

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ХІМІЧНОГО ЦИКЛУ

Горбатюк Н. М.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Сучасне суспільство стрімко розвивається, і кожного дня людину оточує великий потік інформації, яку фізично неможливо запам'ятати дорослій людині, а тим більше здобувачу вищої освіти. Тому і є важливим використання інформаційно-комунікативних технологій при викладанні дисциплін хімічного циклу, що дозволяє прискорити передачу знань і досвіду, а також підвищити якість навчання.

Інформаційно-комп'ютерні технології – це технології, що реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання за допомогою різноманітних навчальних програм (контролюючих, інформаційних тощо) [1, с. 155].